

NORGES HØYESTERETT

Den 6. mai 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Gjølstad, Matheson og Noer i

HR-2013-00990-U, (sak nr. 2013/426), straffesak, anke over dom:

A (advokat Anniken Mellegaard Douglass)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling i sak om overtredelse av straffeloven § 219.
- (2) A ble 16. februar 2012 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 219 og § 342.
- (3) X tingrett avsa dom 11. april 2012 med slik domsslutning:
 - "1. A, født 01.09.1977, dømmes for to overtredelser av straffeloven § 228 første ledd og en overtredelse av straffeloven § 342 første ledd bokstav c til fengsel i 75 – syttifem – dager, jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd. Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
 2. A, født 01.09.1977, frifinnes for oppreisningskravet.
 3. Saksomkostninger idømmes ikke."
- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet når det gjelder tiltalens post I, som gjaldt overtredelse av § 219. Anken ble henvist til ankeforhandling.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa dom 15. november 2012 med slik domsslutning:
 - "1. A, født 1. september 1977, dømmes for overtredelse av straffeloven § 219 første ledd annet straffalternativ (før lovendring 1. januar 2006) og straffeloven § 219 første ledd (etter lovendring 1. januar 2006), samt for det forhold han ble rettskraftig domfelt for ved X tingretts dom av 11. april 2012, jf. straffeloven § 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 3 – tre – måneder. Fullbyrdelsen av 9 – ni – måneder av straffen

utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.

2. A tilpliktes å betale B oppreisning med 60.000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
3. A tilpliktes å betale C oppreisning med 60.000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
4. A tilpliktes å betale D oppreisning med 60.000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
5. A frifinnes for oppreisningskrav fra E.
6. Sakskostnader idømmes ikke."

(6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen. Det anføres at domsgrunnene er mangelfulle, og at straffen er for streng. Det er nedlagt slik påstand:

"Prinsipalt:

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Subsidiært:

A anses på mildeste måte."

- (7) *Påtalemyndigheten* har påstått anken avvist som for sent fremsatt. Det anføres at lagmannsrettens domsgrunner ikke er mangelfulle, og at straffen klart ikke er for streng.
- (8) I skriv 1. mars 2012 har forsvarer til avvisningsspørsmålet gjort gjeldende at fristoversittelsen ikke kan legges A til last, jf. straffeprosessloven § 318.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* har kommet til at anken må nektes fremmet, og finner ikke grunn til å ta stilling til avvisningsspørsmålet, jf. straffeprosessloven § 318 andre ledd.
- (10) A ble i tingretten dømt for to overtredelser av straffeloven § 228 begått mot henholdsvis sin eks-samboer og deres felles sønn. I lagmannsretten ble han dømt for overtredelse av straffeloven § 219 om mishandling i familieforhold begått overfor alle de tre barna i familien. Nektelse av anken kan da bare skje dersom utvalget finner det klart at anken ikke kan føre fram, og nektelsen skal begrunnes, jf. straffeprosessloven § 323 første og andre ledd.
- (11) A har anket over saksbehandlingen i lagmannsretten, og har anført at begrunnelsen i lagmannsrettens dom ikke er tilstrekkelig. Han har blant annet vist til at lagmannsretten ikke har kommentert spørsmålet om barna hadde blitt påvirket til å forklare seg som de gjorde, noe tingrettens frifinnelse delvis var basert på. Heller ikke den innbyrdes motstrid mellom barnas forklaringer kommenteres.
- (12) Etter straffeprosessloven § 40 femte ledd skal domsgrunnene i saker som har vært behandlet med meddomsrett, "angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering." Det innebærer at retten skal redegjøre for de springende punkter og kort angi hva som har vært avgjørende for bevisvurderingen, jf. Rt. 2013 side 169 avsnitt 12, jf. også Rt. 2011 side 1403 avsnitt 10.
- (13) Etter ankeutvalgets syn oppfyller lagmannsrettens dom disse kravene.

- (14) Kort oppsummert, fant lagmannsretten det bevist at tiltalte jevnlig kløp sønnen B i ørene i hele perioden tiltalen omfatter, det vil si "fra ca. 2002 til våren 2009". Sønnen var ett år gammel da det startet. I følge tiltalte gjorde han det som ledd i barneoppdragelsen. Også tingretten domfelte tiltalte på dette punktet, men subsumerte det som overtredelse av § 228.
- (15) Videre fant lagmannsretten det bevist at tiltalte truet sønnen med at han skulle kaste ham på havet eller i søpla og at dette i ett tilfelle hadde gjort gutten veldig redd. Dette er i tråd med tiltaltes egen forklaring.
- (16) Når det gjelder de to andre barna i familien, har lagmannsretten funnet bevist og beskrevet ett tilfelle hvor tiltalte slo til stedatteren slik at hun falt og fikk et blåøye og ble veldig redd. Lagmannsretten bygget her på tiltalte og fornærmedes forklaringer, som i hovedsak var samstemte. Ved et annet tilfelle holdt tiltalte stesønnen mot et trappegelender og truet med å kaste ham over det. Det er beskrevet at både stesønnen og stedatteren ble svært redde som følge av opptrinnet.
- (17) Domfeltes oppførsel overfor stesønnen er i lagmannsretten beskrevet slik:
- "C ble også utsatt for dytting, og tiltalte har forklart at han flere ganger holdt ham fast og bar han ned på rommet når det oppsto konfrontasjoner. I følge tingrettens dom har tiltalte anslått dette til ca. 10 ganger, og lagmannsretten finner bevist utover rimelig tvil at det iallfall har skjedd i et slikt omfang. C inntok en slags 'avlederrolle' ved å skape støy for å tiltrekke seg oppmerksomheten dersom han var redd for at tiltalte skulle gjøre de andre noe. Som eksempel forsøkte han også å skjerme B mot tiltaltes utbrudd ved å snakke med han, slik at han ikke skulle oppfatte hva som foregikk. Fra C var tenåring torde han ikke være lenge hjemmefra, fordi han var redd for hva som kunne skje hjemme."**
- (18) Lagmannsretten har også funnet bevist at tiltalte har skjelt ut barna og kalt dem stygge ting. Lagmannsretten beskriver dette slik:
- "Den verbale utskjelling fra tiltaltes side tiltok etter 2004 og eskalerte særlig fra 2006/2007. Dette var bl.a. sammenfallende med at de to eldste barna kom i puberteten, og at det oppsto konflikter knyttet til tiltaltes bruk av datamaskinen. Dette forekom nesten daglig når tiltalte var hjemme i friperiodene. For Es del besto skjellsordene hovedsakelig i at hun var dum, et null, 'mongo', feit og stygg. Barna ble for det meste kalt drittunger, idiot, at de var dumme osv. D fikk dessuten høre av tiltalte at hun var lat og feit."**
- Lagmannsretten har i tillegg til de fornærmedes forklaringer og andre vitneforklaringer, i stor utstrekning bygd på tiltaltes egen forklaring der han erkjenner å ha vært mye sint, sur og frustrert – særlige de siste to årene før samlivet tok slutt – og at han har bannet og kommet med skjellsord, dog i noe mindre omfang enn det lagmannsretten har funnet bevist. Det legges også til grunn som utvilsomt, bl.a. på bakgrunn av tiltaltes egen forklaring, at han kan vise et voldsomt temperament, opptre aggressivt og høyrøstet, og at han kan være vanskelig å diskutere med fordi han alltid 'vil ha rett', slik de fornærmede og tiltaltes far, F, uttrykte det."**
- (19) Som det går fram av dette, har lagmannsretten beskrevet de ulike hendelsene og gjort rede for hvilke forklaringer som har vært avgjørende ved bevisbedømmelsen. Når lagmannsretten ikke har nevnt muligheten for at barnas forklaring var påvirket av mor eller andre, eller eventuell motstrid i forklaringene, må det bero på at retten ikke har funnet grunnlag for å trekke fram dette ut fra det samlede bevisbildet. De forhold lagmannsretten finner bevist, er for øvrig i stor grad erkjent av tiltalte. På denne bakgrunn finner ankeutvalget det klart at anken over saksbehandlingen ikke kan føre fram.
- (20) Domfelte har også anket over *straffutmålingen*. A ble i lagmannsretten dømt til fengsel i ett år

og tre måneder, hvorav ni måneder av straffen ble gjort betinget. Til grunn for straffastsettelsen lå domfellelse for overtredelse av straffeloven § 219 første ledd annet straffalternativ (før lovendring i 2005, som trådte i kraft 1. januar 2006) og straffeloven § 219 første ledd (etter nevnte lovendring) om mishandling i familieforhold. I tillegg omfatter straffen brudd på besøksforbud. Lagmannsretten fant bevist at domfelte hadde gjort seg skyldig i to legemsfornærmelser overfor moren, og lagmannsretten antok at disse kunne tas i betraktning som straffskjerpene omstendighet selv om forholdene skulle være foreldet.

- (21) Forsvarer anfører at lagmannsrettens utgangspunkt for straffen på ett år og tre måneder er for strengt, tatt i betraktning at det gjelder forhold i nedre sjikt av hva § 219 rammer. Det er dessuten ikke tatt tilstrekkelig hensyn til tiltaltes erkjennelse og den lange saksbehandlingstiden. Påtalemyndigheten har på sin side tatt forbehold om å legge ned påstand for Høyesterett om fengsel i to år, hvorav ni måneder gjøres betinget.
- (22) Overtredelsen i vår sak har skjedd i perioden 2002 til våren 2009. Lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2006 innebar en skjerping av straffenivået for overtredelse av § 219, jf. Rt. 2010 side 129 avsnitt 13 og 15. Overtredelsene ble imidlertid begått før straffenivået ble ytterligere skjerpet gjennom uttalelser i forarbeidene til den nye straffeloven vedtatt 19. juni 2009 og endringen av straffeloven 1902 ved lov 25. juni 2010.
- (23) Av praksis til belysning av straffenivået kan nevnes Rt. 2004 side 595, som gjaldt mishandling av to sønner og en stesønn etter § 219. Mishandlingen skjedde for hvert av barna fra de var 4-5 år og 8-9 år fremover. Krenkelsene skjedde i hovedsak ved at barna ble lugget og kløpet hardt i armene og på lårene, i kinnene og i øret, eller de fikk vridd øret rundt på en smertefull måte. Siden forholdet lå til dels fem år tilbake i tid og siden domfelte etter anmeldelsen hadde hatt delvis omsorg for sønnene uten at det hadde vært rapportert om overgrep, fastsatte flertallet straffen til fengsel i 120 dager, jf. avsnitt 18.
- (24) Rt. 2009 side 1336 gjaldt overtredelse av straffeloven § 219 annet ledd for i perioden høsten 2006 til september 2007 jevnlig å ha slått, sparket og truet tre barn og begrenset deres bevegelsesfrihet. Et forhold var meget grovt, hvor sønnen ble utsatt for et kvelningsforsøk med tau. Høyesterett fant at lagmannsrettens straff på 1 år og 4 måneder, hvor det var gitt fratrukk for tilståelse, iallfall ikke var for streng, men forhandlingene var ikke lagt opp med sikte på muligheten for å skjerpe straffen.
- (25) Sammenlignet med saksforholdet i disse sakene kan straffen i vår sak synes streng. På den annen side er den verbale utskjelling av barna som er beskrevet i saken grov, og lagmannsretten beskriver at barna har "levd i usikkerhet og frykt for tiltaltes sinneutbrudd som de aldri kunne forutse, og vært redd for hva dette kunne føre til." Lagmannsretten har videre beskrevet at barna forklarte at de "som følge av tiltaltes væremåte mistet troen på seg selv og følte de ikke var verdt noe." I tillegg kommer de fysiske overgrepene, som er nevnt tidligere.
- (26) Lagmannsretten gjorde som nevnt ni måneder av straffen betinget, under henvisning til at tiltalte i stor utstrekning hadde erkjent de forhold han ble dømt for, og på grunn av tidsforløpet. Samlet sett finner ankeutvalget det etter dette klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom den straffbare handlingen og straffen, jf. straffeprosessloven § 344. Anken nektes derfor fremmet.
- (27) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Anken tillates ikke fremmet.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Liv Gjølstad
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: